

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

|| రావణాభిషేకనమ్ ||

తస్మిన్తే రాక్షససైన్యపాలే ప్లవంగమానామృషభేణ యుద్ధే |
భీమాయుధం సాగరతుల్యవేగం విదుద్రువే రాక్షసరాజసైన్యమ్ || 1 ||

గత్వాఽథ రక్షోభిపతేః శశంసుః సేనాపతిం పావకసూనుశస్త్రమ్ |
తచ్ఛాపి తేషాం వచనం నిశమ్య రక్షోభిపః క్రోధవశం జగామ || 2 ||

సంఖ్యే ప్రహస్తం నిహతం నిశమ్య శోకార్దితః క్రోధపరితచేతాః |
ఉవాచ తాన్నైర్మతయోధముఖ్యా నింద్రో యథా చామరయోధముఖ్యాన్ || 3 ||

నావజ్ఞా లిపవే కార్యా యైరింద్రబలసూదనః |
సూదితః సైన్యపాలో మే సానుయాత్రః సకుంజరః || 4 ||

సోఽహం లిపువినాశాయ విజయాయావిచారయన్ |
స్వయమేవ గమిష్యామి రణశీర్షం తదద్భుతమ్ || 5 ||

అద్య తద్వానరానీకం రామం చ సహలక్ష్మణమ్ |
నిర్దహిష్యామి బాణౌఘైర్వనం దీప్తైరివాగ్నిభిః || 6 ||

అద్య సంతర్పయిష్యామి పృథివీం కపిశోణితైః |
రామం చ లక్ష్మణం చైవ ప్రేషయిష్యే యమక్లయమ్ || 7 ||

స ఏవముక్త్యా జ్వలనప్రకాశం రథం తురంగోత్తమరాజయుక్తమ్ |
ప్రకాశమానం వపుషా జ్వలంతం సమారురోహమరరాజశత్రుః || 8 ||

స శంఖభేరిపణవప్రణాదై రాస్ఫటితక్ష్వేలితసింహనాదైః |
పుణ్యైః స్తవైశ్చాప్యభిపూజ్యమాన స్తదా యయా రాక్షసరాజముఖ్యః || 9 ||

స శైలజీమూతనికాశరూపై ర్తాంసాదనైః పావకదీప్తనేత్రైః |
బభౌ వృతో రాక్షసరాజముఖ్యో భూతైర్వృతో రుద్ర ఇవాసురేశః || 10 ||

తతో నగర్యాః సహసా మహౌజా నిష్క్రమ్య తద్వానరసైన్యముగ్రమ్ |
మహార్ణవాభ్రస్తనితం దదర్శ సముద్యతం పాదపశైలహస్తమ్ || 11 ||

తద్రాక్షసానీకమతిప్రచండ మాలోక్య రామో భుజగేంద్రబాహుః |
విభీషణం శస్త్రభృతాం వలిష్ఠ మువాచ సేనానుగతః పృథుశ్రీః || 12 ||

నానాపతాకాధ్వజశస్త్రజుష్టం ప్రాసాసిశూలాయుధశస్త్రజుష్టమ్ |
సైన్యం గజేంద్రోపమనాగజుష్టం కస్యేదమక్షోభ్యమభీరుజుష్టమ్ || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

తతస్తు రామస్య నిశమ్య వాక్యం విభీషణః శక్రసమానవీర్యః |
 శశంస రామస్య బలప్రవేకం మహాత్మనాం రాక్షసపుంగవనామ్ || 14 ||
 యోఽసౌ గజస్కంధగతో మహాత్మా నవోదితారోపమతామ్రవక్త్రుః |
 ప్రకంపయన్నాగశిరోఽభ్యుపైతి హ్యకంపనం త్వేనమవేహి రాజన్ || 15 ||
 యోఽసౌ రథస్థో మృగరాజకేతు ర్ధూన్వన్ధనుః శక్రధనుఃప్రకాశమ్ |
 కలీవ భాత్యుగ్రవివృత్తదంష్ట్రః స ఇంద్రజిన్నామ వరప్రధానః || 16 ||
 యశ్చైష వింధ్యాస్తమహేంద్రకల్పో ధన్వీ రథస్థోఽతిరథోఽతివీరః |
 విస్ఫారయంశ్చాపమతుల్యమానం నామ్నాతికాయోఽతివివృద్ధకాయః || 17 ||
 యోఽసౌ నవారోదితతామ్రచక్షు రారుహ్య ఘంటానినదప్రణాదమ్ |
 గజం ఖరం గర్జతి వై మహాత్మా మహోదరో నామ స ఏష వీరః || 18 ||
 యోఽసౌ హయం కాంచనచిత్తభాండ మారుహ్య సంధ్యాభ్రగిరిప్రకాశమ్ |
 ప్రాసం సముద్యమ్య మలీచినద్ధం పిశాచ ఏషోఽశనితుల్యవేగః || 19 ||
 యశ్చైష శూలం నిశితం ప్రగృహ్య విద్యుత్ప్రభం కింకరవజ్రవేగమ్ |
 వృషేంద్రమాస్థాయ గిరిప్రకాశ మాయాతి యోఽసౌ త్రిశిరా యశస్వీ || 20 ||
 అసౌ చ జీమూతనికాశరూపః కుంభః పృథువ్యాఢసుజాతవక్షాః |
 సమాహితః పన్నగరాజకేతు ర్విస్ఫారయన్నాతి ధనుర్విధూన్వన్ || 21 ||
 యశ్చైష జాంబూనదవజ్రజుష్టం దీప్తం సధూమం పరిఘం ప్రగృహ్య |
 ఆయాతి రక్షోబలకేతుభూత స్త్వసౌ నికుంభోఽద్భుతఘోరకర్తా || 22 ||
 యశ్చైష చాపాసిశరోఘుజుష్టం పతాకినం పావకదీప్తరూపమ్ |
 రథం సమాస్థాయ విభాత్యుదగ్రో నరాంతకోఽసౌ నగశృంగయోధీ || 23 ||
 యశ్చైష నానావిధఘోరరూపై ర్వాప్త్రాప్తనాగేంద్రమ్మగాశ్వవక్త్రైః |
 భూతైర్వృతో భాతి వివృత్తనేత్రైః సోఽసౌ సురాణామపి దర్పహంతా || 24 ||
 యత్రైతదింద్రప్రతిమం విభాతి ఛత్రం సితం సూక్ష్మశలాకమగ్ర్యమ్ |
 అత్రైష రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా భూతైర్వృతో రుద్ర ఇవావభాతి || 25 ||
 అసౌ కిలీటీ చలకుండలాస్య నగేంద్రవింధ్యపమభీమకాయః |
 మహేంద్రవైవస్వతదర్పహంతా రక్షోధిపః సూర్య ఇవావభాతి || 26 || 1454
 ప్రత్యువాచ తతో రామో విభీషణమరిందమమ్ |
 అహో దీప్తా మహాతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

ఆదిత్య ఇవ దుష్ప్రక్షో రశ్శిభిర్భాతి రావణః |
 సువ్యక్తం లక్ష్మయే హ్యస్య రూపం తేజః సమావృతమ్ || 28 ||

దేవదానవవీరాణాం వపుర్నైవంవిధం భవేత్ |
 యాద్యశం రాక్షసేంద్రస్య వపురేతత్ప్రకాశతే || 29 ||

సర్వే పర్వతసంకాశాః సర్వే పర్వతయోధినః |
 సర్వే దీప్తాయుధధరా యోధాశ్చాస్య మహాజనః || 30 ||

భాతి రాక్షసరాజోఽసౌ ప్రదిష్టైర్భ్రమవిక్రమైః |
 భూతైః పరివృతస్తీక్ష్ణైర్దేహవద్భిరివాంతకః || 31 ||

దిష్ట్యాఽయమద్య పాపాత్మా మమ దృష్టిపథం గతః |
 అద్య క్రోధం విమోక్షామి సీతాహరణసంభవమ్ || 32 ||

ఏవముక్త్యా తతో రామో ధనురాదాయ వీర్యవాన్ |
 లక్ష్మణానుచరస్తస్థౌ సముద్భ్రత్య శరోత్తమమ్ || 33 ||

తతః స రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా రక్షాంసి తాన్యాహ మహాబలాని |
 ద్వారేషు చర్యాగృహగోపురేషు సునిర్భతాస్తిష్ఠత నిర్విశంకాః || 34 ||

ఇహోగతం మాం సహితం భవద్భి ర్వనౌకసశ్చిద్రమిదం విదిత్వా |
 శూన్యాం పులీం దుష్ప్రసహం ప్రమథ్య ప్రధర్షయేయుః సహసా సమేతాః || 35 ||

విసర్జయిత్వా సహితాంస్తతస్తాన్ గతేషు రక్షఃసు యథానియోగమ్ |
 వ్యదారయద్వానరసాగరౌఘం మహారుషః పూర్ణమివార్ణవౌఘమ్ || 36 ||

తమాపతంతం సహసా సమీక్ష్య దిప్తేషుచాపం యుధి రాక్షసేంద్రమ్ |
 మహాత్సముత్పాట్య మహీధరాగ్రం దుద్రావ రక్షోఽధిపతిం హరీశః || 37 ||

తచ్ఛైలశృంగం బహువృక్షసానుం ప్రగృహ్య చిక్షేప నిశాచరాయ |
 తమాపతంతం సహసా సమీక్ష్య బిభేద బాణైస్తపనీయపుంఖైః || 38 ||

తస్మిన్ప్రవృద్ధోత్తమసానువృక్షే శృంగే వికీర్ణే పతితే పృథివ్యామ్ |
 మహాహికల్పం శరమంతకాభం సమాదదే రాక్షసలోకనాథః || 39 ||

స తం గృహీత్వాఽనిలతుల్యవేగం సవిస్ఫులింగజ్వలనప్రకాశమ్ |
 బాణం మహేంద్రాశనితుల్యవేగం చిక్షేప సుగ్రీవవధాయ రుష్టః || 40 || 1455

స సాయకో రావణబాహుముక్తః శక్రాశనిప్రఖ్యవపుః శితాగ్రః |
 సుగ్రీవమాసాద్య బిభేద వేగాత్ గుహేరితా క్రౌంచమివోగ్రశక్తిః || 41 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

స సాయకార్తో విపరీతచేతాః కూజన్యృథివ్యాం నిపపాత వీరః |
తం ప్రేక్ష్యభూమౌ పతితం విసంజ్ఞం నేదుః ప్రహృష్టా యుధి యాతుధానాః || 42 ||

తతో గవాక్షో గవయః సుదంష్ట్ర స్తథర్షభో జ్యోతిముఖో నభశ్చ |
శైలాన్ సముద్యమ్య వివృద్ధకాయాః ప్రదుద్రువుస్తం ప్రతి రాక్షసేంద్రమ్ || 43 ||

తేషాం ప్రహారాన్స చకార మోషూ న్రక్షోభిపో బాణగణైః శితారైః |
తాన్యానరేంద్రానపి బాణజాలై ల్భిభేద జాంబూనదచిత్రపుంఖైః || 44 ||

తే వానరేంద్రాస్త్రిదశారిబాణై ల్భిన్నా నిపేతుర్భువి భీమకాయాః |
తతస్తు తద్వానరసైన్యముగ్రం ప్రచ్ఛాదయామాస స బాణజాలైః || 45 ||

తే వధ్యమానాః పతితాః ప్రవీరా నానద్యమానా భయశల్యవిధాః |
శాఖామృగా రావణసాయకార్తా జగ్ముః శరణ్యం శరణం స్త రామమ్ || 46 ||

తతో మహాత్మా స ధనుర్ధనుష్టా నాదాయ రామః సహసా జగామ |
తం లక్ష్మణః ప్రాంజలిరభ్యుపేత్య ఉవాచ వాక్యం పరమార్థయుక్తమ్ || 47 ||

కామమార్యః సుపర్యాప్తో వధాయాస్య దురాత్మనః |
విధమిష్యామ్యహం నీచమనుజానీహి మాం ప్రభో || 48 ||

తమబ్రవీన్తహతేజా రామః సత్యపరాక్రమః |
గచ్ఛ యత్పరశ్చాపి భవ లక్ష్మణ సంయుగే || 49 ||

రావణో హి మహావీర్యో రణేఽద్భుతపరాక్రమః |
త్రైలోక్యేనాపి సంక్రుద్ధో దుష్టుసహో న సంశయః || 50 ||

తస్య చ్ఛిద్రాణి మార్గస్య స్వచ్ఛిద్రాణి చ లక్షయ |
చక్షుషా ధనుషా యత్నాద్రక్షాత్తానం సమాహితః || 51 ||

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా పరిష్వజ్యభిపూజ్య చ |
అభివాద్య తతో రామం యయా సౌమిత్రిరాహవమ్ || 52 ||

స రావణం వారణహస్తబాహు ర్దదర్శ దీప్తాద్యతభీమచాపమ్ |
ప్రచ్ఛాదయంతం శరవృష్టిజాలై స్తాన్యానరాన్భిన్నవికీర్ణదేహాన్ || 53 ||

తమాలోక్య మహాతేజా హనుమాన్తారుతాత్మజః |
నివార్య శరజాలాని ప్రదుద్రావ స రావణమ్ || 54 ||

రథం తస్య సమాసాద్య భుజముద్యమ్య దక్షిణమ్ |
త్రాసయన్త్రావణం భీమాన్తనుమాన్స్వాక్యమబ్రవీత్ || 55 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

దేవదానవగంధర్వైర్యక్షైశ్చ సహ రాక్షసైః |
అవధ్యత్వం త్వయా ప్రాప్తం వానరేభ్యస్తు తే భయమ్ || 56 ||

ఏష మే దక్షిణో బాహుః పంచశాఖః సముద్యతః |
విధమిష్యతి తే దేహాద్భూతాత్మానం చిరోషితమ్ || 57 ||

శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యం రావణో భీమవిక్రమః |
సంరక్తనయనః క్రోధాదిదం వచనమబ్రవీత్ || 58 ||

క్రిప్తం ప్రహర నిఃశంకం స్థిరాం కీర్తిమవాప్సుహి |
తతస్త్వాం జ్ఞాతవిక్రాంతం నాశయిష్యామి వానర || 59 ||

రావణస్య వచః శ్రుత్వా వాయుసూనుర్వచోఽబ్రవీత్ |
ప్రహృతం హి మయా పూర్వమక్షం స్మర సుతం తవ || 60 ||

ఏవముక్తో మహాతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
ఆజఘానానిలసుతం తలేనోరసి వీర్యవాన్ || 61 ||

స తలాభిహతస్తేన చచాల చ ముహుర్ముహుః |
స్థిత్యా ముహూర్తం తేజస్వీ స్థైర్యం కృత్వా మహామతిః || 62 ||

ఆజఘానాభిసంక్రుద్ధస్తలేనైవామరద్విషమ్ |
తతస్తలేనాభిహతో వానరేణ మహాత్తనా || 63 ||

దశగ్రీవః సమాధూతో యథా భూమిచలేఽచలః |
సంగ్రామే తం తథా దృష్ట్వా రావణం తలతాడితమ్ || 64 ||

ఋషయో వానరాః సిద్ధా నేదుర్దేవాః సహసురైః |
అథాశ్వాస్య మహాతేజా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ || 65 ||

సాధు వానర వీర్యేణ శ్లాఘనీయోఽసి మే రిపుః |
రావణేనైవముక్తస్తు మారుతిర్వాక్యమబ్రవీత్ || 66 ||

భిగస్తు మమ వీర్యేణ యస్త్వం జీవసి రావణ |
సకృత్తు ప్రహరేదానీం దుర్బుధే కిం వికత్థసే || 67 ||

తతస్త్వాం మామికా ముష్టిర్మయిష్యతి యమక్షయమ్ |
తతో మారుతివాక్యేన క్రోధస్తస్య తదాజ్వలత్ || 68 ||

సంరక్తనయనో యత్నాన్తుష్టిముద్యమ్య దక్షిణమ్ |
పాతయామాస వేగేన వానరోరసి వీర్యవాన్ || 69 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

దేవదానవగంధర్వైర్యక్షైశ్చ సహ రాక్షసైః |
 అవధ్యత్వం త్వయా ప్రాప్తం వానరేభ్యస్తు తే భయమ్ || 56 ||
 ఏష మే దక్షిణో బాహుః పంచశాఖః సముద్యతః |
 విధమిష్యతి తే దేహాద్భూతాత్మానం చిరోషితమ్ || 57 ||
 శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యం రావణో భీమవిక్రమః |
 సంరక్తనయనః క్రోధాదిదం వచనమబ్రవీత్ || 58 ||
 క్షిప్రం ప్రహర నిఃశంకం స్థిరాం కీర్తిమవాప్సుహి |
 తతస్త్వాం జ్ఞాతవిక్రాంతం నాశయిష్యామి వానర || 59 ||
 రావణస్య వచః శ్రుత్వా వాయుసూనుర్వచోఽబ్రవీత్ |
 ప్రహృతం హి మయా పూర్వమక్షం స్మర సుతం తవ || 60 ||
 ఏవముక్తో మహాతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
 ఆజఘానానిలసుతం తలేనోరసి వీర్యవాన్ || 61 ||
 స తలాభిహతస్తేన చచాల చ ముహుర్ముహుః |
 స్థిత్యా ముహూర్తం తేజస్వీ స్థైర్యం కృత్వా మహామతిః || 62 ||
 ఆజఘానాభిసంక్రుద్ధస్తలేనైవామరద్విషమ్ |
 తతస్తలేనాభిహతో వానరేణ మహాత్తనా || 63 ||
 దశగ్రీవః సమాధూతో యథా భూమిచలేఽచలః |
 సంగ్రామే తం తథా దృష్ట్వా రావణం తలతాడితమ్ || 64 ||
 ఋషయో వానరాః సిద్ధా నేదుర్దేవాః సహసురైః |
 అథాశ్వాస్య మహాతేజా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ || 65 ||
 సాధు వానర వీర్యేణ శ్లాఘనీయోఽసి మే రిపుః |
 రావణేనైవముక్తస్తు మారుతిర్వాక్యమబ్రవీత్ || 66 ||
 భిగస్తు మమ వీర్యేణ యస్త్వం జీవసి రావణ |
 సకృత్తు ప్రహరేదానీం దుర్బుధే కిం వికత్థసే || 67 ||
 తతస్త్వాం మామికా ముష్టిర్మయిష్యతి యమక్షయమ్ |
 తతో మారుతివాక్యేన క్రోధస్తస్య తదాజ్వలత్ || 68 ||
 సంరక్తనయనో యత్నాన్ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణమ్ |
 పాతయామాస వేగేన వానరోరసి వీర్యవాన్ || 69 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

హనుమాన్వక్షసి వ్యూఢే సంచచాల పునః పునః |
విహ్వలం తు తదా దృష్ట్వా హనుమంతం మహాబలమ్ || 70 ||

రథేనాతిరథః శీఘ్రం నీలం ప్రతి సమభ్యగాత్ |
రాక్షసానామభిపతిర్దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్ || 71 ||

పన్నగప్రతిమైల్బిమైః పరమర్కాతిభేదిభిః |
శరైరాదీపయామాస నీలం హరిచమూపతిమ్ || 72 ||

స శరౌఘసమాయస్తా నీలః కపిచమూపతిః |
కరణైకేన శేలార్గం రక్షోభిపతయేఽస్యజిత్ || 73 ||

హనుమానపి తేజస్వీ సమాశ్వస్తా మహామనాః |
విప్రేక్షమాణో యుద్ధేఘ్నః సరోషమిదమబ్రవీత్ || 74 ||

నీలేన సహ సంయుక్తం రావణం రాక్షసేశ్వరమ్ |
అన్యేన యుధ్యమానస్య న యుక్తమభిధావనమ్ || 75 ||

రావణోఽపి మహాతేజాస్తచ్చుంగం సప్తభిః శరైః |
ఆజఘాన సుతీక్ష్ణాగైస్తద్వికీర్ణం పపాత హ || 76 ||

తద్వికీర్ణం గిరేః శృంగం దృష్ట్వా హరిచమూపతిః |
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల క్రోధేన పరవీరహ || 77 ||

సోఽశ్వకర్ణాన్ధవాన్సాలాంశ్చూతాంశ్చాపి సుపుష్పితాన్ |
అన్యాంశ్చ వివిధాన్ప్యక్షాన్నీలశ్చిక్షేప సంయుగే || 78 ||

స తాన్ప్యక్షాన్సమాసాద్య ప్రతిచిచ్ఛేద రావణః |
అభ్యవర్షత్సుఘోరేణ శరవర్షేణ పావకిమ్ || 79 ||

అభివృష్టః శరౌఘేణ మేఘేనేవ మహాచలః |
హ్రస్వం కృత్వా తదా రూపం ధ్వజాగ్రే నిపపాత హ || 80 ||

పావకాత్మజమాలోక్య ధ్వజాగ్రే సముపస్థితమ్ |
జజ్వాల రావణః క్రోధాత్తతో నీలో ననాద చ || 81 ||

ధ్వజాగ్రే ధనుషశ్చాగ్రే కిరీటాగ్రే చ తం హరిమ్ |
లక్ష్మణోఽథ హనూమాంశ్చ దృష్ట్వా రామశ్చ విస్మితాః || 82 ||

రావణోఽపి మహాతేజాః కపిలాఘవవిస్మితః |
అస్తమాహారయామాస దిప్తమాగ్నేయమద్భుతమ్ || 83 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

తతస్తే చుక్రుశుర్వుష్టా లభలక్షాః ప్లవంగమాః |
నీలలాఘవసంభ్రాంతం దృష్ట్వా రావణమాహవే || 84 ||

వానరాణాం చ నాదేన సంరభ్ధో రావణస్తదా |
సంభ్రమావిష్టహృదయో న కించిత్తృప్తపద్యత || 85 ||

ఆగ్నేయేనాథ సంయుక్తం గృహీత్వా రావణః శరమ్ |
ధ్వజశీర్షస్థితం నీలముదైక్షత నిశాచరః || 86 ||

తతోఽబ్రవీన్నహతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
కపే లాఘవయుక్తోఽసి మాయయా పరయాఽనయా || 87 ||

జీవితం ఖలు రక్షస్య యది శక్తోఽసి వానర |
తాని తాన్యాత్మరూపాణి సృజసి త్వమనేకశః || 88 ||

తథాపి త్వాం మయా యుక్తః సాయకోఽస్తప్రయోజితః |
జీవతం పరిరక్షంతం జీవితాద్భంశయిష్యతి || 89 ||

ఏవముక్త్వా మహాబాహూ రావణో రాక్షసేశ్వరః |
సంధాయ బాణమస్త్రేణ చమూపతిమతాడయత్ || 90 ||

సోఽస్త్రయుక్తేన బాణేన నీలో వక్షసి తాడితః |
నిర్లహ్యమానః సహసా నిపపాత మహీతలే || 91 ||

పితృమాహాత్మ్యసంయోగాదాత్మనశ్చాపి తేజసా |
జానుభ్యామపతద్భూమౌ న చ ప్రాణైర్వ్యయుజ్యత || 92 ||

విసంజ్ఞం వానరం దృష్ట్వా దశగ్రీవో రణోత్సుకః |
రథేనాంబుదనాదేన సౌమిత్రిమభిదుద్రువే || 93 ||

ఆసాద్య రణమధ్యే తు వారయిత్వా స్థితో జ్వలన్ |
ధనుర్విస్ఫారయామాస కంపయన్నివ మేదినీమ్ || 94 ||

తమాహ సౌమిత్రిరదీనసత్త్వో విస్ఫారయంతం ధనురప్రమేయమ్ |
అభ్యేహి మామేవ నిశాచరేంద్ర న వానరాంస్త్వం ప్రతియోధ్యమర్హః || 95 ||

న తస్య వాక్యం ప్రతిపూర్ణఘోషం జ్యాశబ్దముగ్రం చ నిశమ్య రాజా |
ఆసాద్య సౌమిత్రిమవస్థితం తం కోపాన్వితో వాక్యమువాచ రక్షః || 96 || 1460

దిష్ట్వాసి మే రాఘవ దృష్టిమార్గం ప్రాప్తాంతగామీ విపరీతబుద్ధిః |
అస్మిన్ క్షణే యాస్యసి మృత్యుదేశం సంసాద్యమానో మమ బాణజాలైః || 97 ||

అమరనధ్ అమర్

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

తమాహ సామిత్రిరవిస్తయానో గర్జంతముద్వత్తశితాగ్రదంష్టమ్ |
రాజన్న గర్జంతి మహాప్రభావా వికత్తసే పాపకృతాం వరిష్ఠ || 98 ||
జానామి వీర్యం తవ రాక్షసేంద్ర బలం ప్రతాపం చ పరాక్రమం చ |
అవస్థితోఽహం శరచాపపాణి రాగచ్ఛ కిం మోఘవికత్తనేన || 99 ||
స ఏవముక్తః కుపితః ససర్జ రక్షోఽధిపః సప్త శరాన్సుపుంఖాన్ |
తాల్లక్ష్మణః కాంచనచిత్రపుంఖై శ్చిచ్ఛేద బాణైర్నిశితాగ్రధారైః || 100 ||
తాన్మేక్షమాణః సహసా నికృతా న్నికృతభోగానివ పన్నగేంద్రాన్ |
లంకేశ్వరః క్రోధవశం జగామ ససర్జ చాన్యాన్నిశితాన్మృత్యాన్ || 101 ||
స బాణవర్షం తు వవర్ష తీవ్రం రామానుజః కార్ముకసంప్రయుక్తమ్ |
క్షురార్ధచంద్రోత్తమకర్ణిభల్లైః శరాంశ్చ చిచ్ఛేద న చుక్షుభే చ || 102 ||
స బాణజాలాన్వధ తాని తాని మోఘాని పశ్యంస్త్రిదశారిరాజః |
విసిష్టియే లక్ష్మణలాఘవేన పునశ్చ బాణాన్నిశితాన్ముమోచ || 103 ||
స లక్ష్మణశ్చాశు శరాన్ శితాగ్రాన్ మహేంద్రవజ్రాశనితుల్యవేగాన్ |
సంధాయ చాపే జ్వలనప్రకాశాన్ ససర్జ రక్షోధిపతేర్వధాయ || 104 ||
స తాన్మచిచ్ఛేద హి రాక్షసేంద్ర శ్చిత్త్వా చ తాల్లక్ష్మణమాజఘాన |
శరేణ కాలాగ్నిసమప్రభేణ స్వయంభుదత్తేన లలాటదేశే || 105 ||
స లక్ష్మణో రావణసాయకార్త శ్చచాల చాపం శిథిలం ప్రగృహ్య |
పునశ్చ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య కృచ్ఛా చ్చిచ్ఛేద చాపం త్రిదశేంద్రశత్రోః || 106 ||
నికృతచాపం త్రిభిరాజఘాన బాణైస్తదా దాశరథిః శితార్జైః |
స సాయకార్తో విచచాల రాజా కృచ్ఛాచ్ఛ సంజ్ఞాం పునరాససాద || 107 ||
స కృతచాపః శరతాడితశ్చ మేదార్తగాత్రో రుథిరావసిక్తః |
జగ్రాహ శక్తిం సముదగ్రశక్తిః స్వయంభుదత్తాం యుధి దేవశత్రుః || 108 ||
స తాం విధూమానలసన్నికాశాం విత్రాసినీం వానరవాహినీనామ్ |
చిక్షేప శక్తిం తరసా జ్వలంతం సామిత్రయే రాక్షసరాష్ట్రనాథః || 109 ||
తామాపతంతం భరతానుజోఽస్త్వైః జఘాన బాణైశ్చ హుతాగ్నికల్పైః |
తథాపి సా తస్య వివేశ శక్తిః బాహ్వాంతరం దాశరథేర్విశాలమ్ || 110 || 1461
స శక్తిమాన్ శక్తిసమాహతః సన్ ముహూః ప్రజజ్జ్వల రఘుప్రవీరః |
తం విహ్వలంతం సహసాభ్యుపేత్య జగ్రాహ రాజా తరసా భుజాభ్యామ్ || 111 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

హిమవాన్తందరో మేరుస్థైలోక్యం వా సహామరైః |
శక్యం భుజాభ్యాముద్ధర్తుం న సంఖ్యే భరతానుజః || 112 ||

శక్త్యా బ్రాహ్మ్యపి సౌమిత్రిస్తాడితస్తు స్తనాంతరే |
విష్ణోరచింత్యం స్వం భాగమాత్మానం ప్రత్యనుస్తరన్ || 114 ||

తతో దానవదర్పఘ్నం సౌమిత్రిం దేవకంటకః |
తం పీడయిత్వా బాహుభ్యామప్రభుర్లంఘనేఽభవత్ || 115 ||

అధైవం వైష్ణవం భాగం మానుషం దేహమాస్థితమ్ |
అథ వాయుసుతః క్రుద్ధో రావణం సమభిద్రవత్ || 116 ||

ఆజఘానోరసి క్రుద్ధో వజ్రకల్పేన ముష్టినా |
తేన ముష్టిప్రహారేణ రావణో రాక్షసేశ్వరః || 117 ||

జానుభ్యామపతద్భూమౌ చచాల చ పపాత చ |
ఆస్యైః సనేత్రశ్రవణైర్వవామ రుభిరం బహు || 118 ||

విఘూర్ణమానో నిశ్చేష్టో రథోపస్థ ఉపావిశత్ |
వినంజ్ఞో మూర్ఛితశ్చాసీన్న చ స్థానం సమాలభత్ || 119 ||

వినంజ్ఞం రావణం దృష్ట్వా సమరే భీమవిక్రమమ్ |
ఋషయో వానరాః సర్వే నేదుర్దేవాః సవాసవాః || 120 ||

హనుమానపి తేజస్వీ లక్ష్మణం రావణార్థితమ్ |
అనయద్రాఘవాభ్యాశం బాహుభ్యాం పరిగృహ్య తమ్ || 121 ||

వాయుసూనోః సుహృత్త్వేన భక్త్యా పరమయా చ సః |
శత్రూణామప్రకంప్యఽపి లఘుత్వమగమత్కపేః || 122 ||

తం సముత్సృజ్య సా శక్తిః సౌమిత్రిం యుధి దుర్జయమ్ |
రావణస్య రథే తస్మిన్ స్థానం పునరుపాగతా || 123 ||

ఆశ్వస్తశ్చ విశల్యశ్చ లక్ష్మణః శత్రుసూదనః |
విష్ణోర్భాగమమీమాంస్యమాత్మానం ప్రత్యనుస్తరన్ || 124 ||

రావణోఽపి మహాతేజాః ప్రాప్య సంజ్ఞాం మహాహవే |
ఆదదే నిశితాన్బాణాన్ జగ్రాహ చ మహాద్ధనుః || 125 ||

నిపాతితమహావీరాం ద్రవంతీం వానలీం చమూమ్ |
రాఘవస్తు రణే దృష్ట్వా రావణం సమభిద్రవత్ || 126 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

అలైనముపసంగమ్య హనుమాన్వాక్యమబ్రవీత్ |
 మమ పృష్ఠం సమారుహ్య రాక్షసం శాస్తుమర్హసి || 126 ||
 విష్ణుర్యథా గరుత్మంతం బలవంతం సమాహితః |
 తచ్చుత్వా రాఘవో వాక్యం వాయుపుత్రేణ భాషితమ్ || 127 ||
 ఆరురోహ మహాశూరో బలవంతం మహాకపిమ్ |
 రథస్థం రావణం సంఖ్యే దదర్శ మనుజాధిపః || 128 ||
 తమాలోక్య మహాతేజాః ప్రదుద్రావ స రాఘవః |
 వైరోచనిమివ క్రుద్ధో విష్ణురభ్యుద్యతాయుధః || 129 ||
 జ్యశభమకరోత్తివ్రం వజ్రనిష్పేషనిఃస్వనమ్ |
 గిరా గంభీరయా రామో రాక్షసేంద్రమువాచ హ || 130 ||
 తిష్ఠ తిష్ఠ మమ త్వం హి కృత్వా విప్రియమీద్యశమ్ |
 క్వ ను రాక్షసశార్దూల గతో మోక్షమవాప్సిసి || 131 ||
 యదీంద్రవైవస్వతభాస్కరాన్వా స్వయంభువైశ్వానరశంకరాన్వా |
 గమిష్యసి త్వం దశ వా దిశోఽథవా
 తథాపి మే నాద్య గతో విమోక్షసే || 132 ||
 యశ్చైవ శక్త్యాభిహతస్త్వయాఽద్య ఇచ్ఛన్విషాదం సహసాభ్యుపేతః |
 స ఏవ రక్షోగణరాజ మృత్యుః
 సపుత్రపౌత్రస్య తవాద్య యుద్ధే || 133 || [దారస్య]
 ఏతేన చాప్యద్భుతదర్శనాని శరైర్జనస్థానకృతాలయాని |
 చతుర్థశాన్యాత్తవరాయుధాని రక్షఃసహస్రాణి నిషాదితాని || 134 ||
 రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా రాక్షసేంద్రో మహాకపిమ్ |
 వాయుపుత్రం మహావీర్యం వహంతం రాఘవం రణే || 135 ||
 రోషేణ మహతావిప్లవః పూర్వవైరమనుస్మరన్ |
 ఆజఘాన శరైస్తీక్ణైః కాలానలశిఖోపమైః || 136 ||
 రాక్షసేనాహవే తస్య తాడితస్యాపి సాయకైః |
 స్వభావతేజోయుక్తస్య భూయస్తేజోఽభ్యవర్ధత || 137 ||
 తతో రామో మహాతేజా రావణేన కృతవ్రణమ్ |
 దృష్ట్వా ప్లవగశార్దూలం కోపస్య వశమేయివాన్ || 138 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

59 - యుద్ధకాండ ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః

తస్యాభిచంక్రమ్య రథం సచక్రం సాశ్వధ్వజచ్ఛత్రమహాపతాకమ్ |
 ససారథిం సాశనిశూలఖడ్గం రామః ప్రచిచ్ఛేద శరైః సుపుంఖైః || 139 ||

అథేంద్రశత్రుం తరసా జఘాన బాణేన వజ్రాశనిసన్నిభేన |
 భుజాంతరే వ్యూఢసుజాతరూపే వజ్రేణ మేరుం భగవానివేంద్రః || 140 ||

యో వజ్రపాతాశనిసన్నిపాతా న్న చుక్షుభే నాపి చచాల రాజా |
 స రామబాణాభిహతో భృశార్త శ్చచాల చాపం చ ముమోచ వీరః || 141 ||

తం విహ్వలంతం ప్రసమీక్ష్య రామః సమాదదే దిప్తమథార్థచంద్రమ్ |
 తేనార్కవర్ణం సహసా కిరీటం చిచ్ఛేద రక్షోభిపతేర్తహాత్మా || 142 ||

తం నిర్విషాశేవిషసన్నికాశం శాంతార్చిషం సూర్యమివాప్రకాశమ్ |
 గతశ్చ్రీయం కృత్తకిరీటకూటం ఉవాచ రామో యుధి రాక్షసేంద్రమ్ || 143 ||

కృతం త్వయా కర్త మహత్సుభీమం హతప్రవీరశ్చ కృతస్త్వయాహమ్ |
 తస్మాత్ప్రతిశ్రాంత ఇవ వ్యవస్య న త్వాం శరైర్భ్రతువశం నయామి || 144 ||

గచ్ఛానుజానామి రణార్థితస్త్వం ప్రవిశ్య రాత్రించరరాజ లంకామ్ |
 ఆశ్వాస్య నిర్యాహి రథి చ ధన్వీ తదా బలం ద్రక్ష్యసి మే రథస్థః || 145 ||

స ఏవముక్తో హతదర్పహర్షో నికృత్తచాపః స హతాశ్వసూతః |
 శరార్థితః కృత్తమహాకిరీటో వివేశ లంకాం సహసా స రాజా || 146 ||

తస్మిన్ప్రవిష్టే రజనీచరేంద్రే మహాబలే దానవదేవశత్రా |
 హాలిన్విశల్యాన్సహ లక్ష్మణేన చకార రామః పరమాహవారే || 147 ||

తస్మిన్ప్రభిన్నే త్రిదశేంద్రశత్రా సురాసురా భూతగణా దిశశ్చ |
 ససాగరాః సర్షిమహోరాగాశ్చ తద్దైవ భూమ్యంబుచరాశ్చ హృష్టాః || 148 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ఏకోనషష్ఠితమః
 సర్గః || 59 ||

